

Мосов С. П.,

*заступник директора Державного підприємства «Український інститут промислової власності»
з інформаційно-технічного забезпечення експертизи,
Заслужений діяч науки і техніки України,
лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки,
доктор військових наук, професор*

**Розвиток системи менеджменту якості Державного підприємства
«Український інститут промислової власності» відповідно до
вимог міжнародного стандарту ISO 9001:2008**

Отримання Державним підприємством «Український інститут промислової власності» (далі – ДП «УІПВ») у жовтні 2012 року сертифікату відповідності міжнародному стандарту ISO 9001:2008 стало визначальною подією для подальших кроків щодо закінчення комплексу робіт з підготовки до набуття Державною службою інтелектуальної власності України (далі – Державна служба) разом з ДП «УІПВ» статусів Міжнародного пошукового органу (далі – МПО) та Органу міжнародної попередньої експертизи (далі – ОМПЕ).

При цьому слід зазначити, що стандарти ISO серії 9000 на системи менеджменту якості (далі – СМЯ) вважаються найбільш поширеними міжнародними стандартами. Біля 600 тис. підприємств у 160 країнах світу сертифікували свої СМЯ на відповідність цим стандартам. Безпосередньо ISO 9001 установлює вимоги до СМЯ для випадків, коли організація має продемонструвати свою спроможність поставляти продукцію, що відповідає вимогам замовників і застосованих регламентів, а також прагне підвищувати задоволеність замовника [1, 2].

Слід також зазначити, що вимоги до якості проведення пошуку, встановлені новою редакцією глави 21 частини VII Настанови з міжнародного пошуку та попередньої експертизи за процедурою РСТ, яка набрала чинності з листопада 2011 року, у повному обсязі відповідають головним вимогам ISO 9001:2008 (відповідальність та зобов'язання керівництва щодо розвитку й постійного поліпшення СМЯ, наявність настанови щодо якості, політики у сфері якості, документованих процедур СМЯ, внутрішнього аудиту СМЯ тощо) [3].

Підсумковим результатом підготовчих робіт з боку ДП «УІПВ» стало визнання його відповідності основним вимогам, що висувалися перед українським відомством для набуття статусів МПО/ОМПЕ [4]:

- наявність висококваліфікованого, компетентного штату патентних експертів в усіх галузях техніки в кількості не менше ніж 105 осіб, які володіють достатніми мовними знаннями для розуміння принаймні тих мов, на яких написаний або на які переведений мінімум документації РСТ;

- наявність сучасної та ефективної автоматизованої системи патентної процедури;

- наявність системи управління якістю та заходів внутрішнього контролю;

- прагнення до досконалості у відносинах із заявниками й процедури проведення експертизи.

Делегація Всесвітньої організації інтелектуальної власності (далі – ВОІВ), яка, перебуваючи з візитом в Україні, відвідала ДП «УІПВ», після ознайомлення з робочими процесами в його підрозділах (зокрема, у частині зовнішнього та внутрішнього контролю якості проведення експертизи заявок на об'єкти промислової власності) відзначила високий фаховий і технічний рівень українського закладу експертизи. Приємно вразила представників ВОІВ сучасна ефективна система патентної процедури, чіткий механізм управління системою якості й заходів внутрішнього контролю, а також висококваліфікований штат патентних експертів, які володіють необхідними мовами.

26 вересня 2013 року під час роботи 51-ї серії засідань Генеральної Асамблеї держав-членів ВОІВ було прийнято рішення про надання Державній службі разом з ДП «УІПВ» статусів МПО/ОМПЕ відповідно до Договору про патентну кооперацію (РСТ) та підписано Угоду між Державною службою й Міжнародним бюро ВОІВ про виконання функцій МПО/ОМПЕ відповідно до РСТ.

Таким чином, результати 51-ї серії засідань стали для України великою перемогою міжнародного значення й підтвердженням високого професійного рівня української експертизи.

Генеральний директор ВОІВ Френсіс Гаррі високо оцінив роботу України та пообіцяв, що експерти ВОІВ і надалі надаватимуть професійну підтримку

вітчизняним спеціалістам нашої держави. За його словами, цей здобуток дозволив Україні посісти привілейоване місце серед 17 держав-членів ВОІВ, що мають такі самі статуси.

Голова Державної служби М. Ковіня у своєму коментарі щодо події в Женеві звернув увагу на те, що набуття статусів МПО/ОМПЕ забезпечить оперативність та якість підготовки звітів про міжнародний пошук і висновків міжнародної попередньої експертизи на міжнародному рівні. На його думку, набуття згаданих статусів стало вагомим фактором для вирішення таких стратегічних для держави завдань, як вихід національних винахідників і підприємств на світовий ринок технологій, залучення інвестицій до інноваційного сектора економіки, посилення позицій національних виробників наукоємної продукції перед іноземними компаніями всередині країни. На особисте його переконання, набуття статусів МПО/ОМПЕ сприятиме розвитку політичних, економічних, гуманітарних, правових, наукових зв'язків з іноземними державами та міжнародними організаціями, підвищенню іміджу України та піднесенню її міжнародного авторитету як держави з високим інтелектуальним потенціалом і сучасною системою правової охорони інтелектуальної власності [5].

Аналіз діяльності 17 зарубіжних патентних відомств, які мають статуси МПО та ОМПЕ, показав, що впроваджені ними СМЯ відповідають міжнародному стандарту ISO 9001:2008. Зокрема, сертифікат відповідності своїх СМЯ вимогам ISO 9001:2008 мають патентні відомства Австралії, США, ЄПВ, Канади, Ізраїлю, Іспанії, Фінляндії, Швеції, а також міждержавний патентний орган Норвегії, Данії, Ісландії. Що ж до СМЯ патентних відомств Кореї, Російської Федерації та Японії, то вони адаптовані до вимог ISO 9001:2008 [6].

Україна, успішно приєднавшись до кола цих визнаних на міжнародному рівні країн, продовжує політику вдосконалення СМЯ, що пов'язано з проведенням експертизи, у тому числі й безпосередньо в ДП «УІПВ». Завдяки наполегливій праці керівництва та співробітників ДП «УІПВ» отримання сертифікату відповідності міжнародному стандарту ISO 9001:2008 не стало формальною процедурою щодо забезпечення наявності лише потрібного документа. Так, протягом 2013 року вдосконалювалися: процедури діяльності відділу організації закупівель; процедури застосування коригувальних і запобіжних дій у відділенні розробки законодавства у сфері промислової

власності; процедури діяльності відділення організації захисту прав; процедури оцінювання якості експертизи у відділенні експертизи заявок на позначення та промислові зразки; процедури оцінювання простоїв обладнання у відділі системної інтеграції та комунікаційних технологій; процедури оцінювання процесів у редакційному відділі та відділі підготовки офіційних видань тощо [7, 8].

Значна увага у 2013 році приділялася також і підвищенню кваліфікації експертів ДП «УІПВ». Були організовані та проведені необхідні фахові навчальні заходи й тренінги.

Відділення комп'ютеризації та інформаційних технологій у рамках забезпечення досконалості у відносинах із заявниками вперше перейшло на нову форму взаємодії у вигляді практичних і цілеспрямованих семінарів-тренінгів із заявниками з питань освоєння нових програмних продуктів, що розробляються в інтересах заявників. Таким продуктом у 2013 році став «офлайн-модуль заявника» [9].

Важливим кроком назустріч заявникам стала й нова ініціатива ДП «УІПВ» щодо залучення їх представників до дослідної експлуатації програмних продуктів, які розроблені в інтересах покращення взаємодії між закладом експертизи та заявниками. Результати такого кроку позитивно оцінені з боку заявників, які вже взяли безпосередню участь у заходах із дослідної експлуатації.

Високий рівень СМЯ ДП «УІПВ» підтверджений результатами наглядного аудиту, проведеного в ДП «УІПВ» у вересні 2013 року. Вони стали найкращим свідченням упровадження низки покращень у систему менеджменту якості та підтвердження її відповідності вимогам міжнародного стандарту ISO 9001:2008.

Надання статусів МПО/ОМПЕ стало не тільки визнанням України на міжнародному рівні, але й обумовило обов'язковість дій щодо постійного підтримання чинності сертифікату відповідності міжнародному стандарту ISO 9001:2008 з упровадженням подальших кроків щодо забезпечення високої ефективності функціонування СМЯ.

Подальший розвиток СМЯ та усвідомлення своєї ролі в ній усіма працівниками ДП «УІПВ», безперервний глибокий аналіз даних про функціонування СМЯ на всіх рівнях, обов'язкова реєстрація та аналіз причин усіх невідповідностей, претензій, побажань і вимог зацікавлених сторін щодо СМЯ та своєчасне впровадження у зв'язку з цими причинами результативних коригувальних і запобіжних заходів є надійною гарантією реалізації основної мети призначення ДП «УІПВ» – забезпечення набуття прав на об'єкти промислової власності на рівні, що відповідає міжнародним нормам і стандартам.

2014 рік проходить під гаслом подальшого розвитку СМЯ. Протягом звітного періоду в ДП «УІПВ» було запроваджено 56 запобіжних заходів та коригувань, з яких уже реалізовано 50. Завдяки цьому забезпечено [10, 11]:

- розробку та запровадження в структурних підрозділах закладу експертизи технологічних схем проходження заявок на об'єкти промислової власності для автоматизованих систем, що забезпечують функціонування в статусах МПО/ОМПЕ;

- створення Експертної ради ДП «УІПВ» з питань експертизи заявок на винаходи, корисні моделі та топографії інтегральних мікросхем, а також затвердження положення про цю раду та її персонального складу;

- започаткування ведення електронної автоматизованої системи «Реєстрація й опрацювання запитів по усуненню недоліків»;

- започаткування створення та ведення формулярів на автоматизовані системи, які функціонують для забезпечення електронного діловодства за заявками в закладі експертизи;

- запровадження електронної бази даних «Документи відділення розробки законодавства в сфері промислової власності»;

- створення повної версії системи електронного подання заявок на об'єкти промислової власності (закінчення в березні 2015 р.).

Завдяки цілеспрямованій та наполегливій праці всього колективу ДП «УІПВ» в напрямі покращення функціонування СМЯ сьогодні можна відзначити такі досягнення підприємства:

- залучення для проведення пошуку й експертизи спеціалістів, які мають найвищий рівень фахової підготовки, належну освіту та постійно

вдосконалюють свій професійний рівень, беручи участь як у міжнародних, так і в національних навчальних програмах;

- активне нарощування функціональних і технічних ресурсів ДП «УІПВ», що дозволяє проводити експертизу заявок на об'єкти промислової власності на відповідність умовам надання правової охорони на рівні, який відповідає міжнародним стандартам;

- створення сучасного інформаційно-довідкового фонду експертизи, який забезпечує доступ до мінімуму документації РСТ (патентної документації та непатентної літератури) і постійно оновлюється;

- тощо.

Другий наглядний аудит, проведений у період 16 – 18 вересня 2014 року за правилами міжнародного сертифікаційного органу «DEKRA», у черговий раз підтвердив повну відповідність системи менеджменту якості ДП «УІПВ» вимогам міжнародному стандарту ISO 9001:2008.

ЛІТЕРАТУРА

1. Collins J.W. The Memory Jogger 9001:2008 / J.W. Collins, D.S. Sherwood.
2. Лисенко О.І. Сертифікація продукції та систем менеджменту якості: [навчальний посібник] / О.І. Лисенко. – К.: Вид-во «НВП» Інтерсервіс», 2011. – 394 с.
3. Руководство по проведению Международного поиска и Международной предварительной экспертизы. – [Електронний ресурс]. Режим доступу до док.: <http://www.rupto.ru/rupto/nfile/762305e4-307c-11e1-351c-9c8e9921fb2c/part1.pdf>.
4. Питання набуття Державним підприємством «Український інститут промислової власності» статусів Міжнародного пошукового органу та Органу міжнародної попередньої експертизи. Звіт ДП «УІПВ». – К., 2012. – 63 с.
5. Державну службу призначено Міжнародним пошуковим органом та Органом міжнародної попередньої експертизи. – [Електронний ресурс]. Режим доступу до док.: <http://sips.gov.ua/ua/mpo-ompe>.
6. Мосов С.П. Відповідність системи менеджменту якості міжнародному стандарту ISO 9001:2008 – першочергове завдання ДП «УІПВ» / С.П. Мосов. – [Електронний ресурс]. Режим доступу до док.: http://www.uipv.org/ua/index.html?_m=publications&_t=rec&id=2504.
7. Про результати внутрішнього аудиту СМЯ/СУЯ ДП «УІПВ» № 1-2013. Звіт ДП «УІПВ». – К., 2013. – 26 с.
8. Про результати функціонування системи менеджменту якості (СМЯ) Державного підприємства «Український інститут промислової власності». ЗВІТ № 3 ДП «УІПВ». – К., 2013. – 5 с.
9. Державна служба інтелектуальної власності України. Річний звіт 2013. – К., 2013. – 62 с.
10. Про результати функціонування системи менеджменту якості (СМЯ) Державного підприємства «Український інститут промислової власності». ЗВІТ № 4 ДП «УІПВ». – К., 2014. – 5 с.
11. Про результати функціонування системи менеджменту якості (СМЯ) Державного підприємства «Український інститут промислової власності». ЗВІТ № 5 ДП «УІПВ». – К., 2014. – 48 с.